

59 שהעיקר נגדר אחר התוספת וחייב מן התורה. ואין לדמות דין זה
60 לספיקו של רבא, לגבי שיבולת שעקרה ועישרה ושב ושתלה, משום
61 **דְּהֵבָא תְּרָא וְרִיעָה הִיא** – כאן, לגבי עציץ נקוב, זריעה אחת ארוכה
62 היא, משעה שזרע תחילה את התבואה בעציץ ועד שעה שניקבו,
63 **אִיתְּבוּרֵי הוּא דְּקָא מִיתְּבוּרָא וְעוֹלָה** – ובשעה שניקב את העציץ
64 נגמרה הזריעה, ונתחברו השורשים וגדלים ועולים, ולפיכך יש לדון
65 אף את העיקר כאילו נזרע בעציץ נקוב, וחייב במעשרות מן התורה,
66 וממילא רשאי הוא להפריש מן העיקר על התוספת, אבל **הָתָם** –
67 בספיקו של רבא, **שְׁתֵּי וְרִיעוֹת נִיבְחוּ** – ושתי זריעות הן, שזרע
68 מתחילה את השיבולת ועקרה, ולאחר מכן שב ושתלה, ולפיכך יש
69 מקום להסתפק בזה האם התוספת גוררת אף את העיקר להתחייב
70 במעשר מן התורה, או לא.
71 הגמרא מביאה ספק בענין קריאת שם תרומה במחבור: **בְּעֵי רַבִּי**
72 **אַבְהוּ, שְׁבוּלַת שְׁנַקְצָרָה, וּפְרֻחָה בְּכָרִי** – החליק את ערימת התבואה
73 שהשבולת היתה בה על ידי כלי גדול ששמו רחוק, ושב ושתלה
74 בקרקע, ולאחר מכן **קָרָא עָלֶיהָ שֵׁם** תרומות ומעשרות כשהיא
75 **בְּמַחוּבְר לְקַרְקַע, מֵהוּ** – האם חלה הפרשה זו או לא. ומבאר רבי
76 אבהו את צדדי הספק: **בֵּינן דְּמַרְחָה מְבַלְלָא לָהּ** – מאחר שהחליקה
77 בכרי נגמרה מלאכתה וכל עליה שם טבל, ולפיכך **כִּי קָרָא עָלֶיהָ שֵׁם**
78 **קְדֻשָּׁה לָהּ** – כאשר קרא עליה לאחר מכן שם תרומות ומעשרות
79 חלה הפרשה זו, ונתקדשו התרומות והמעשרות, **או דְּלִמָּא** – או
80 שמא יש לומר, **בֵּינן דְּשִׁתְּלָה פְּקַע לִיהָ מְבַלְלָא מִינָהּ** – שמאחר ושב
81 ושתלה בקרקע לאחר המירוח פקע ממנה שם טבל, ומעתה אין
82 הפרשת תרומות ומעשרות חלה עליה.
83 הגמרא מקשה על ספק זה: **אָמְרֵי לִיהָ רַבְּנֵן לְאַבְי, כִּיצַד יִתְכֵּן לֹמַר**
84 שתחול הפרשת התרומה לאחר ששב ושתל השיבולת בקרקע, **אִם**
85 **כֵּן מְצִינּוּ שֵׁם תְּרוּמָה בְּדַבְרָה שְׂהוּא מְחוּבְר לְקַרְקַע, וְהִנֵּן** – והרי
86 שנינו, **שְׂהוּא מְצִינּוּ שִׁתְּחוּל תְּרוּמָה בְּדַבְרָה שְׂהוּא מְחוּבְר לְקַרְקַע,**
87 **וְאִם כֵּן בְּהִכְרַח צְרִיךְ לֹמַר שְׂאִין חִלָּה הִפְרַשְׁתָּה עַל שִׁבּוּלַת זֹו.**
88 **אָמְרֵי לִיהָ** – אמר להם אבבי לבני הישיבה, **כִּי תִנְיָא תְּהִיא** – בריתא
89 זו וסוברת שאין תרומה במחבור, נשנתה רק **לְעִנְיֵן אִיתְּבוּרֵי מִיתָה**
90 **וְחוּמְשׁ** – לגבי חיוב מיתה בידי שמים לאוכל תרומה במזיד, **או חיוב**
91 **תְּשׁוּלֹם קַרְן** וחומש לאוכל תרומה בשוגג, שבאלו לא מצינו חיוב
92 במחבור אלא בתלוש, משום **דְּאִי תְּלִישׁ וְאָכִיל** – שאם תולש אדם
93 דבר המחובר לקרקע שחל עליו שם תרומה ואוכלו, **תְּלוּשׁ הוּא**
94 **אוֹכֵל, וְאִי תְּלוּשׁ וְאָכִיל** – ואם מתכוּפֵּף ואוכל את המחבור לקרקע,
95 אין הוא חייב מאומה, משום **שֶׁמְטִלָּה דְּעִתָּה אֲצֵל כָּל אָדָם, שְׁהִירֵי**
96 **אִין דִּרְךְ בְּנֵי אָדָם לְאֹכֵל דְּבַר בְּעוּד שְׂהוּא מְחוּבְר בְּקַרְקַע, וּנְמַצָּא,**
97 **שְׂאִין אִפְשָׁרוּת שִׁתְּחַיִּיב אָדָם מִיתָה חוּמוּשׁ עַל אִכִּילַת תְּרוּמָה**
98 **בְּמַחוּבְר, אֲבָל עֵדִיין יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם חִלָּה הִפְרַשְׁתָּה תְּרוּמָה עַל דְּבַר**
99 **הַמְּחוּבְר בְּקַרְקַע, וְאִם יִתְלַשְׁנוּ אָדָם וְיִאֲכַלְנוּ יִתְחַיִּיב מִיתָה בְּמוּזִיד**
100 **אוֹמֵר בְּשׁוּגַג.**
101 הגמרא מקשה על מה שנתבאר שהאוכל תרומה במחבור לקרקע
102 פטור: **וּמֵאִי שְׂנָא** – מדוע שונה דינו של האוכל תרומה במחבור
103 לקרקע, שבטלה דעתו אצל כל אדם, **מְדַבְּרֵיב אִפְיִנְקָסָא דְּאִילְפָא**
104 **– מן הדין שנמצא כתוב בפניקסו של חכם בשם אילפא, בְּיַצִּי נְבִלַת**
105 **הָעוֹף הַטְּהוֹר** – עוף טהורה שמתה ונעשית נבילה, ונמצאו ביצים
106 במעיה, **מְקַצְתֵּן בְּחוּזֵין וּמְקַצְתֵּן בְּפִנְיֵם** – מקצת הביצה עומדת בתוך
107 המעים ומקצתה בחוץ, שהתחילה להטיל הביצה קודם מיתתה
108 ומתה, הדין הוא שאדם האוכל ביצים אלו **מְבַפְּנִים** – מתוך מעי
109 העוף, דהיינו, שהכניס פיו לתוך המעיים ואלו הביצים שם ולא
110 הוציאם לחוץ, **מְבַפְּנֵיב אִפְיִת בְּגִדִים אִפְיִת הַבְּלִיעָה** – דינו כאדם האוכל
111 נבלת עוף טהור, שבשעה שהכניסה לתוך בית הבליעה הוא נטמא,
112 וכן נטמאו אף הבגדים שעליו. אבל האוכל ביצים אלו **מְבַפְּנֵיב**
113 **שְׂהוּצִיאָם חוּץ לְמַעֵי הָעוֹף וְאֲכַלְם, אִין הֵם מְבַפְּנֵיב אִפְיִת**
114 **הַבְּלִיעָה, לְפִי שְׂאִינוּ נִידוּן כְּאִדָם הָאוֹכֵל נְבִלַת עוֹף טְהוֹר, אֲלָא כְּאִדָם**
115 **הָאוֹכֵל בִּיצִים סַתָּם.**
116 מתבאר מדין זה, שהאוכל ביצים אלו בתוך מעי העוף נטמא, אף על

1 **דְּאִמְרִינְהוּ וְעִשְׂרִינְהוּ** – שקצר אדם שיבולים הרבה, ולא דש אותם
2 להוציא את גרעיני התבואה, אלא עישרם כמות שהם באומר,
3 **וְשִׁתְּלִינְהוּ** – וחזר ושתלם בקרקע, **וְהוֹסִיפָה לָהּ** – והוסיפו לצמוח.
4 ויש לדון מה דין שיבולים אלו לענין הפרשת תרומות ומעשרות. **אִם**
5 **תְּמַצָּא לֹמְרֵי שִׁישׁ לְפִשׁוּט הַסַּפֵּק הַקּוֹדֵם לְחוּמְרָא, דְּלֵא אֲזִילִין בְּתַר**
6 **עֵינְךָ** – שאין התוספת נמשכת אחר העיקר, **וְתוֹסַפְתָּ בְּעֵי עֵשׂוּרֵי** –
7 וממילא חייבת היא במעשר, מעתה יש עוד לדון, **עֵינְךָ מֵאִי** – מה
8 דינו של העיקר, האם הוא נמשך אחר התוספת, וצריך יהא לשוב
9 ולעשר אף את העיקר, או לא.
10 אבוי מקשה על ספיקו של רבא: **אָמְרֵי לִיהָ אַבְי לְרַבָּא, מַה מְקוּם יֵשׁ**
11 **לְסַפֵּק זֹה, מֵאִי שְׂנָא מְבַלְלָא הִימֵי וְשְׁעָרֵי דְּעַלְמָא** – וכי מדוע שיהא
12 דינה של שיבולת זו שונה מכל חטים ושעורים שבעולם, שהרי דרך
13 אדם ליטול גרעיני חטים ושעורים שכבר נתעשרו ולזרעם בקרקע,
14 ולאחר מכן כשהם צומחים הוא שב ומעשר את הכל, ואם כן אף
15 בשיבולת זו יש לומר כן, שלאחר ששתלה והוסיפה לצמוח חייב הוא
16 לעשר את הכל, בין העיקר ובין התוספת.
17 **אָמְרֵי לִיהָ רַבָּא לְאַבְי, דְּבַר שְׂזָרְעוּ בְּלָהּ לֵא מִיבְעִיָא לִי** – אין אני
18 מסתפק בדבר שזרעו כלה באדמה, כמו גרעיני חטים ושעורים
19 שזרעו נקב באדמה ומצמיח שיבולים, שבאלו פשוט הדבר שצריך
20 לעשר כנגד הכל, שהרי פנים חדשות באו לכאן. **אֲלָא כִּי קְמַיְבְעִיָא**
21 **לִי דְּבַר שְׂאִין וְרִיעוֹ בְּלָהּ** – אלא אני מסתפק בדבר שאין זרעו כלה
22 באדמה, כגון בשיבולת זו שחזר ושתלה והוסיפה בגידולה, שאין
23 העיקר מתעכל באדמה אלא מוסיף והולך, **מֵאִי** – מה דינו של
24 העיקר, האם כבר נפטר במה שנתעשר קודם ששב ושתלו, או לא.
25 הגמרא מנסה לפשוט את ספיקו של רבא: **תְּפִשׁוּט לִיהָ** – לכאורה
26 ניתן לפשוט ספק זה. **מֵהָא דְּאָמְרֵי רַבִּי יִצְחָק אָמְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן, לִימְרָא**
27 **(מִיידָה מְסוּימַת) שֶׁל בְּצַל, שְׁתִּיקִינוּ** – שהפריש ממנו תרומות
28 ומעשרות, ושב וזרעו באדמה, והצמיח גידולים נוספים, הרי הוא
29 **מְתַעֲשֵׂר לְפִי בּוֹלוֹ** – צריך לעשר את הכל, בין את העיקר ובין את
30 התוספת. ויש להוכיח ממנימא זו, שאף בדבר שאין זרעו כלה צריך
31 לחזור ולעשר את העיקר, שהרי הבצל אינו כלה באדמה, אלא
32 מוסיף ומצמיח על העיקר.
33 דוחה הגמרא: **הָתָם** – שם לגבי בצל, **הֵינֵינוּ וְרִיעָתוֹ** – כך היא דרך
34 זריעתו תמיד, שזורעים בצל שלם ולא גרעין של זרע, ולפיכך יש
35 לדונו כמו דבר שזרעו כלה, וצריך לשוב ולעשר אף על העיקר, אבל
36 **הָבָא** – כאן לגבי שיבולת, **לֵא אֲזִילִין וְרִיעָתוֹ** – אין זה דרך זריעתה,
37 שהרי דרך העולם לזרע גרעיני חטים ושעורים שזרעם כלה, ואילו
38 זה נטל שיבולת שלימה וזרעה, ובאופן כזה עדיין יש להסתפק האם
39 צריך לשוב ולעשר את העיקר או לא.
40 הגמרא מביאה ספק נוסף כעין זה: **אָמְרֵי לִיהָ רַבִּי תַנְיָא בְּרַ מְנוּזְמֵי**
41 **לְאַבְי, עִצְיִין שְׂאִינוּ נְקוּב מֵהוּ. כְּלוּמַר, אִם הִפְרִישׁ אָדָם תְּרוּמוֹת**
42 **וּמַעֲשָׂרוֹת, מִן הַגְּדֵל בְּעִצְיִין שְׂאִינוּ נְקוּב עַל הַגְּדֵל בְּעִצְיִין שְׂאִינוּ נְקוּב,**
43 **הֵאֵם חִלָּה הִפְרַשְׁתָּה זֹו או לא.**
44 אמר לו אבוי לרבי חנינא בר מניומי: **אִי לֵא נְקוּב הָא לֵא נְקוּב** – אם
45 מפריש מן עציץ שאינו נקוב על עציץ שאינו נקוב, מה מקום יש
46 להסתפק בזה, הרי שניהם אינם נקובים, ואם כן, ודאי רשאי הוא
47 להפריש מן הפטור על הפטור. **דְּלִמָּא חוּר וְנִקְבּוּ קָא אָמְרַת** – שמא
48 כוונתך לשאול מה הדין בעציץ אחד שחזר ונקבו. כלומר, שזרע אדם
49 תבואה בעציץ שאינו נקוב, וגדלה במקצת, ולאחר מכן ניקב את
50 העציץ, והמשיכה התבואה לצמוח. ועתה יש להסתפק, אם נאמר
51 שאין התוספת נגרת אחר העיקר, אלא היא חייבת במעשרות מן
52 התורה, האם העיקר נגרת אחריה, וחייב אף הוא במעשר מן התורה,
53 וממילא ניתן להפריש מן העיקר על התוספת, כיון שחייבם שוה, או
54 שאין העיקר נגרת אחר התוספת, אלא העיקר פטור מן התורה
55 והתוספת חייבת, ולפיכך אי אפשר להפריש מן העיקר שגדל בעציץ
56 שאינו נקוב על התוספת שגדלה בעציץ נקוב, שהרי הוא מפריש מן
57 הפטור על החיוב.
58 ומוסיף אבוי ואומר, אף בזה אין לך להסתפק, אלא פשוט הדבר

8 אָמְרוּ בְּטַעַם אֲסוּר אֲכִילַת הַחֶמֶץ בְּשַׁעַה שְׁשִׁית 9 (מתחילתה), אָמְרוּ: "עֲבָדוּ רַבְּנָן הַרְחֵקָה יִתְּרָה כִּי 10 הֵיכִי דְלָא לְגַע בְּאַסוּרָא דְאֹרִיתָא" (תקנו חכמים 11 הרחקה יתרה כדי שלא להגיע לידי איסור מן 12 התורה). וּמִי שֶׁעָבַר וְאָכַל חֶמֶץ אַחַר חֻצוֹת - 13 לוֹקֵה. וּכְבֵר נִתְבְּאָרוּ דִּינֵי מַצּוּה זוּ בְּתַחֲלַת 14 פְּסָחִים.	1 חֶמֶץ. וּבְגִמְרָא פְּסָחִים (כח:): "מִיָּנִין לְאוֹכֵל חֶמֶץ 2 מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעֲלָה שֶׁהוּא בְּלֹא-תַעֲשֶׂה? 3 שְׁנֵאמַר: לֹא-תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ". וְשָׁם (ד:): אָמְרוּ: 4 "דְּכִלֵּי עֲלָמָא מִיָּהָא (ברם, לכל השיטות) חֶמֶץ 5 מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעֲלָה (שעה שביעית ואילך) 6 דְאֹרִיתָא". כֶּךָ מְצָאנוּ לְשׁוֹן כָּל-הַנִּסְתָּאוֹת 7 הַמְדִיקוֹת שְׁנִקְרְאוּ לְפָנֵי חֲכָמֵי הַתְּלָמוּד. וְשָׁם (ב:)

המשך ביאור למסכת מנחות ליום רביעי עמ' א

24 הגדל בעציץ נקוב או בקרקע, כיון שמן התורה לא חלה הפרשה זו.

25 ומאחר ונתבאר שם שמדברנן חלה תרומה על הגדל בעציץ שאינו

26 נקוב, יש ללמוד מכך שהזרע כלאים בעציץ שאינו נקוב חייב.

משנה

27 משנה זו עוסקת בדין חמשת מיני דגן לענין חלה וחדש.

28 החיטין והשעורין והבוסמין והשיבולת שועל והשיפון, הרי אלו

29 חייבין בהפרשת חלה מן העיסה הנעשית מהם, ומצטרפין זה עם

30 זה לשיעור הנדרש לחיוב הפרשת חלה.

31 ואסורים בחדש מלפני הפסח – אסור לאכול מן התבואה החדשה

32 הנעשית ממינים אלו עד הבאת העומר בחג הפסח, ומלקצור מלפני

33 העומר – וכן אסור לקצור את התבואה הגדלה ממינים אלו עד

34 לעומר.

35 אם השרישו מינים אלו בקרקע קודם לעומר, העומר מתירן

36 באכילה, ואם לאו – אם לא השרישו קודם לעומר, אסורין הם עד

37 שיבא העומר הבא.

גמרא

38 הגמרא מביאה ברייתא המפרשת מה הם מינים אלו: תנא בברייתא,

39 בוסמין ממין חיטים הן, ואילו שיבולת שועל ושיפון ממין שעורין

40 הן.

41 הן המין הנקרא בלשונם

1 פי שאין דרך בני אדם לאכול באופן כזה, ואין אומרים שבתלה דעתו

2 אצל כל אדם, ואם כן, אף לגבי האוכל תרומה במחובר לקרקע יש

3 לומר כן, שיתחייב משום אכילת תרומה, אף על פי שאין דרך בני

4 אדם לעשות כן.

5 מתרצת הגמרא: דבר תלוש עבדי אינשי דאכלי הכי – עשויים

6 אנשים לאכול דבר התלוש מן הקרקע, אף באופן כזה שהוא בתוך

7 מעיו של העוף, ועל כן יש בזה שם אכילה ונטמא ומטמא הבגדים

8 שעליו, אבל דבר העומד במחוקר לקרקע לא עבדי אינשי דאכלי

9 – אין אנשים עשויים לאכול, ולפיכך האוכל בתלה דעתו אצל כל

10 אדם ופטור.

11 הגמרא מביאה דין לגבי כלאים בעציץ שאינו נקוב: אמר רב מביומי

12 פר קיבנא אמר שמואל, אדם הזורע בלאים בעציץ שאינו נקוב –

13 שאין בו נקב בתחיתו, אסור לעשות כן מדרבנן, אף שאין בזה איסור

14 זריעה מן התורה.

15 אמר אביי, בשלמא אי אשמעינן לוקה מבת מרדות מדרבנן שפיר

16 – דברי שמואל היו מיושבים היטב אם היה משמיענו חידוש, שהזרע

17 כלאים בעציץ שאינו נקוב לוקה מבת מרדות מדברי חכמים, אלא

18 דין זה שאסור לזרוע כלאים בעציץ שאינו נקוב, מאי קא משמע לן

19 – מה חידוש הוא משמיענו בזה, דמדרבנן תוין זריעה – אם כוונתו

20 להשמיענו שמדרבנן יש שם זריעה אף בעציץ שאינו נקוב, תנינא –

21 הרי כבר שנינו דין זה במסכת דמאי (פ"ה מ"א), תרם – הפריש תרומה

22 מן הגדל בעציץ שאינו נקוב על הגדל בעציץ נקוב, הרי זו תרומה

23 מדברי חכמים, ויהזור ויתרום שנית על הגדל בעציץ נקוב מדבר

יפל מנבלתם על כל ידע ורוע אשר ידע, ויש ללמוד מן המקרא
 שטומאת אוכלים נוהגת בגרעיני התבואה כדרך שבני אדם מוציאים
 אותם ליריעה, דהיינו חפה כשהיא בקליפתה, ושעורה כשהיא
 בקליפתה, וערשים כשהם בקליפתם, שאין דרך בני אדם להקפיד
 לרוע גרעינים בלא קליפתם, וממילא אף לענין טומאת אוכלין הדין
 כן, שהקליפות מצטרפות עם האוכל לשיעור כביצה.
 מתרצת הגמרא: לא קשיא – אין להקשות סתירה בין הברייתות, לפי
 שכל אחת מהן עוסקת באופן אחר. הא – הברייתא של תנא דבי רבי
 ישמעאל, עוסקת בקליפות לחות, שהן מצטרפות לגרעינים לשיעור
 כביצה לטומאת אוכלין, הא – הברייתא הראשונה, עוסקת בקליפות
 יבשות, והן אינן מצטרפות לשיעור כביצה.
 שנינו במשנה: ואסורין בקדוש מלפני הפסח. מבררת הגמרא: מנא
 הני מילי – מנין לומדים דין זה, שרק בחמשת מיני דגן חל איסור
 אכילת חדש קודם הפסח, ולא באורז ודוחן. מבארת הגמרא: אמר
 ריש לקיש, אתיא – דין זה נלמד בגזירה שוה 'לחם לחם' ממצה,
 נאמר לגבי איסור חדש (ויקרא כג ט) 'לחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד
 עצם היום הזה', ונאמר לגבי מצה (דברים טו א) 'שבעת ימים תאכל עליו
 מצות לחם עני', ומאחר ונאמרה בשניהם תיבת 'לחם' יש ללמוד דינם
 בגזירה שוה זה מזה, כשם שמצה אינה נעשית אלא מחמשת מיני דגן
 ולא מאורז ודוחן, אף איסור חדש אינו נוהג אלא במיני דגן ולא
 באורז ודוחן.
 שנינו במשנה: ולקצור לפני העומר. מבררת הגמרא: מנא הני מילי
 – מנין לומדים דין זה, שרק חמשת מיני דגן אסורים בקצירה קודם
 העומר. מבארת הגמרא: אמר רבי יוחנן, אתיא – דין זה נלמד
 בגזירה שוה 'ראשית ראשית' מהפרשת חלה, נאמר לגבי איסור
 קצירה קודם העומר (ויקרא כג ט) 'הבאתם את עמור ראשית קצירכם',
 ונאמר לגבי חלה (במדבר טו ב) 'ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה',
 ומאחר שבשניהם נאמרה תיבת 'ראשית' יש ללמוד את דינם בגזירה
 שוה זה מזה, כשם שחלה אינה נוהגת אלא בחמשת מיני דגן, אף
 איסור קצירת התבואה החדשה קודם העומר אינו נוהג אלא בחמשת
 מיני דגן.
 הגמרא מבררת את כוונת דברי המשנה 'קודם לעומר: מא' – מה
 היא כוונת המשנה באומרה שחמשת מיני דגן אסורים באכילה קודם
 לעומר. מביאה הגמרא מחלוקת בענין זה: רבי יונה אמר, כוונת
 המשנה היא שאסורים באכילת התבואה החדשה קודם קצירת
 העומר, אבל לאחר קצירתו מותר לאכול מן התבואה החדשה
 משעה שהאיר המזרח ביום ששה עשר בניסן, אף שעדיין לא קרבה
 מנחת העומר. רבי יוחנן בר יבנה אמר, כוונת המשנה היא שאסורים
 באכילת חדש קודם הבאת העומר, לפי שבזמן שבית המקדש קיים
 אין מותרים באכילת חדש אלא משעת הבאת העומר.
 הגמרא מקשה על דברי רבי יונה ממשנתו: תני, אסורין באכילת
 חדש לפני פסח, ולקצור מן התבואה החדשה לפני העומר. דהיינו,
 שהמשנה חילקה את איסור אכילה קודם העומר ואיסור קצירה
 קודם לעומר לשני חלקים. בשלמא – חלוקה זו מבוארת למאן
 דאמר – לדעת רבי יוסי בר זבדא, הסובר שאסורים באכילת חדש
 קודם הבאת העומר, אבל לענין קצירה הוא מודה שאין אסורים
 אלא עד קצירת העומר, והיינו דלא קא עריב להו ותני להו –
 ולפיכך לא עירבה המשנה לשנות את דין איסור אכילה וקצירה
 כאחד, לפי שחלוקים הם בדיניהם. אלא למאן דאמר – לדעת רבי
 יונה, הסובר שאסורים באכילה קודם קצירת העומר, אבל לאחר
 הקצירה הותרו באכילת התבואה החדשה, נמצא שדין איסור אכילה
 שוה לדין איסור קצירה, ואם כן, ליערביניהו וליתניניהו – היה
 למשנה לערב את דין איסור אכילה קודם העומר ודין איסור קצירה
 קודם העומר, ולשנות כן, אסורין בקדוש ולקצור לפני הפסח,
 שהרי שוים הם בדינם, שאינם אסורים אלא עד קצירת העומר.
 ומחמת קושיא זו שונה הגמרא את מחלוקתם של רבי יוסי בר זבדא
 ורבי יונה באופן אחר: אלא בהכרח צריך לומר, אי אתמר –
 שמחלוקת זו שנאמרה, אסיפא אתמר – על הסיפא של המשנה

גולבא, שיפון הוא הנקרא דישרא, ואילו שיבולת שועל הוא המין
 הנקרא שבולי תעלא.
 הגמרא מבררת מנין לומדים שרק חמשת מיני דגן חייבים בחלה:
 מדייקת הגמרא, הני אין – אלו חמשת מיני דגן הם החייבים בחלה,
 אבל אורז ודוחן לא – אינם חייבים. מבררת הגמרא: מנא הני מילי
 – מנין לומדים דין זה. אמר ריש לקיש, אתיא – דין זה נלמד בגזירה
 שוה 'לחם לחם' ממצה, כתיב הקא לגבי חיוב חלה (במדבר טו ט)
 'והיה באכלכם לחם הארץ', וכתיב התם לגבי מצה (דברים טו א)
 'לחם עני', ומאחר ונאמרה בשניהם תיבת לחם יש ללמוד דינם
 בגזירה שוה זה מזה, כשם שמצה אינה כשרה אלא ששבעת
 מחמשת מיני דגן ולא מאורז ודוחן, כך דין הפרשת חלה אינו נוהג
 אלא במיני הדגן בלבד.
 שבה הגמרא ומבררת: והתם גופה מנלן – שם, לגבי מצה עצמה,
 מנין לומדים שאורז ודוחן אינם כשרים לה. מבארת הגמרא: אמר
 ריש לקיש, וכן תנא דבי רבי ישמעאל – וכן שנו התלמידים ברייתא
 בבית מדרשו של רבי ישמעאל, וכן תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב,
 אמר קרא – נאמר בכתוב (שם) 'לא תאכל עליו חמין, שבעת ימים
 תאכל עליו מצות לחם עני', ובמקרא זה הוקש איסור חמין
 למצות אכילת מצה, ויש ללמוד מכך שרק דברים הנאמין לירי
 חימום – העשויים להחמין כאשר מששים את עיסתם, אדם יוצא
 בהן ידי חובתו בקיום מצות מצה בפסח, יצאו אלו – האורז
 ודוחן, שאין הם באין לירי חימום כששים את עיסתם, אלא
 לירי סירחון – לקלול, ולפיכך אין יוצאים בהם ידי חובת מצה בפסח.
 שנינו במשנה: החטין והשערין והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון,
 הרי אלו חייבין בחלה, ומצטרפין זה עם זה.
 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בדין צירוף: תנא בברייתא, גרעיני
 התבואה, והקמחים – קמח, והבציקות – בצק, מצטרפין יחדיו זה
 עם זה. מבררת הגמרא: למאי הלכתא – לענין איזו הלכה מועיל
 צירוף זה.
 מביאה הגמרא בענין זה כמה שיטות בדברי האמוראים: אמר רב
 כהנא, הלכה זו נאמרה לענין איסור אכילת חדש קודם לעומר, שאם
 צירף אדם כזית מגרעיני תבואה וקמח ובצק מן החדש ואכלם קודם
 לעומר, לוקה.
 רב יוסף אמר, הלכה זו נאמרה לענין איסור חמין בפסח. שאם
 צירף כזית חמין מגרעיני תבואה ושרדכם להחמין כששוהים במים)
 ומקמח ובצק, חייב עליהם משום כזית חמין בפסח.
 רב פפא אמר, הלכה זו נאמרה לענין איסור אכילת מעשר שני חוץ
 לחומת ירושלים, דאי אכיל ליה חוץ לחומה לך – שאם צירף אדם
 גרעיני תבואה וקמח ובצק של מעשר שני ואכלם חוץ לחומה, לוקה.
 רבא אמר, הלכה זו נאמרה לענין דין טומאת אוכלין, שאם צירף
 אדם גרעיני תבואה וקמח ובצק לשיעור כביצה, הרי הם מטמאים
 טומאת אוכלין. והא קא משמע לן – וחיידוש זה משמיעה לנו
 הברייתא, התבואה וקמחין דומיא דבצקות – שיש לדמות את דין
 התבואה והקמח לדין הבצק, מה התם – כשם ששם, לגבי הבצק,
 הרי זה אוכלא פניניה – אוכל בעין, ללא תערובת פסולה, אף הקא
 נמי – אף כאן, לענין תבואה וקמח, אינם מצטרפים לטומאת אוכלין
 אלא אוכלא פניניה – אוכל בעין, ללא תערובת של קליפות גרעיני
 התבואה והסובין המעורב בקמח, לפי שאינם נידונים כמאכל.
 הגמרא מביאה ראייה לדין זה מברייתא: והתניא – ואכן כך שנינו
 בברייתא, תפה, בין שהיא קלופה ובין שאינה קלופה, הרי זו
 מצטרפת עם שאר אוכלים לשיעור כביצה לטמא טומאת אוכלין,
 לפי שקליפתה דקה ורכה היא וראויה למאכל. אבל שעורה, אם
 קלופה היא, הרי זו מצטרפת לשאר אוכלים לטמא בכביצה, אבל
 כשאינה קלופה אין מצטרפת, לפי שאין קליפתה ראויה למאכל
 אדם.
 הגמרא מקשה על דין זה מברייתא אחרת: איני – וכי כך הוא הדבר,
 והא תנא דבי רבי ישמעאל – והרי שנו התלמידים ברייתא בבית
 מדרשו של רבי ישמעאל, נאמר לגבי טומאת אוכלין (ויקרא יא ז) 'וכי

ביאורים למסכת סוטה דף כז עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

38 תתעבר מאחרים, או דלמא בין דפרוצה ביותר לא מצליח בעלה
 39 לשמור עליה אפילו יום יומיים אלו, שבורחת ממנו לפתע. תיקו.
 40 שנינו במשנה, ואלו שְׁבִיט דין בו' ומקנין להן, מי שנתחרש בעלה או
 41 נשטתה, או שהיה חבוש בבית האסורין.
 42 למדנו בברייתא, תְּנִי רֵבֶנָּה, נאמר בתורה בפרשת סוטה "איש איש כי
 43 תשטה אשתו ומעלה בו מעל", ומבררת הברייתא, מה תלמוד לומר
 44 "איש איש" פעמיים, ועונה, בא לרבות כמו ששנינו לעיל, אשת חרש,
 45 ואשת שומה, ואשת שעמום שהוא אדם שלקוי בתמחוון לב, ושהלך
 46 בעלה למדינת הים, ושהיה חבוש בבית האסורין, שבית דין מקנין
 47 להן אם רואים שמתנהגות בפריצות, לפוסקין מכותבן, שיצאו מבעליהן
 48 בלי לקבל כתובתן. מבררת הברייתא, גבול - הייתי חושב שבית דין מקנין
 49 להן אף כדי להשקותן - שבית דין ישקו אותה מי הסוטה שיבדקום
 50 כשאר סוטות, ועונה, תלמוד לומר "והביא האיש את אשתו אל הכהן",
 51 ואין בית דין מביאים אותה אל הכהן להשקותה, ואף אם הביא בעלה,
 52 אינו יכול להשקותה על סמך קינוי בית הדין, כפי שמבארת הגמרא
 53 בהמשך. רבי יוסי חולק ואומר, בית דין מקנין לה אף כדי להשקותה,
 54 אמנם הם עצמם אינם יכולים להשקותה, שהרי נאמר 'והביא האיש את
 55 אשתו', אלא ולכשיצא בעלה מבית האסורין הוא ישקנה.
 56 שואלת הגמרא, במאי קא מיפלגי - במה חולקים רבנן ורבי יוסי.
 57 עונה הגמרא, רבנן סברי שאין הבעל יכול להשקותה על סמך קינוי בית
 58 הדין משום דבעינן "וקינא והביא" - שנאמר "וקינא את אשתו", והביא
 59 האיש את אשתו, דורשים הסמיכות שדוקא אם הבעל קינא לה, הוא
 60 יכול להביאה להשקיה, ורבי יוסי סבר לא בעינן "וקינא והביא" - אין
 61 לדרוש הסמיכות, והבעל יכול להשקותה על סמך קינוי בית הדין, לכן
 62 כשיצא הבעל מבית האסורים ישקנה, אף על פי שבית דין קינאו לה.
 63 למדנו בברייתא, תְּנִי רֵבֶנָּה, כתוב בתורה בסוף פרשת סוטה "זאת תורת
 64 הקנאות, אשר תשמה אשה תחת אישה ונטמאה", ופסוק זה מיותר, ובא
 65 כדי להקיש איש לאשה שדיני אשה כאיש, ואשה לאיש שדיני איש
 66 כאשה.
 67 שואלת הגמרא, למאי הלכתא - לענין מה הוקשו, מה למדו אשה מאיש
 68 ומה למדו איש מאשה.
 69 עונה הגמרא, אמר רב ששן, אשה מאיש לומדים, שששם שאם הוא
 70 סומא - עיור, לא היה משקה, דכתיב בתורה בפרשת סוטה "ונעלם
 71 מעיני אשה", תיבת "עיני" מיותרת ובאה ללמדנו דוקא מי שרואה
 72 בעיניו, כך היא אם היתה סומא לא היתה שותה.
 73 רב אשי אמר, איש מאשה לומדים, פשם שחינת - שאין לה רגל
 74 ונדמת - שאין לה יד לא היתה שותה דכתיב בתורה בפרשת סוטה

1 דומה - אשה שכולם מדברים על ניאופיה, ואל ישא בת דומה, שזו -
 2 הדומה, באה מטיפה פשרה, שהרי אמה כשרה היתה, וזו - בת הדומה,
 3 באה מטיפה פסולה, שכיון שמלעזים על אמה, יתכן שאכן היא בת
 4 ממזר או גוי. ורבי יוחנן חלק על שמואל ואמר, עדיף שישא אדם בת
 5 דומה, ואל ישא דומה, שזו - בת הדומה בעצמה עומדת בקזקת
 6 בשרות, שהרי עליה אין שום רינונים, ומותרת לבעלה כיון שרוב בעילות
 7 אחר הבעל וחזקה שאמה התעברה מבעלה שהוא אביה של זו, וזו -
 8 הדומה, אינה עומדת בקזקת בשרות, שהרי כולם מרננים עליה שמונה
 9 תחת בעלה, ואסורה עליו ואינו יודע ובא עליה באיסור.
 10 שואלת הגמרא, מיתבי, נושא אדם דומה, ומשמע שעדיף מבת דומה,
 11 וקשה על רבי יוחנן.
 12 מתרצת הגמרא, אמר רבא, יש לברר הענין, ותסברא נושא לבתחלה
 13 - וכי תעלה על דעתך שכונת הברייתא היא שמותר לישאנה לכתחילה,
 14 והרי תונה תחתיו. אלא ודאי חיובים לתקן את דברי הברייתא ולשנות בה,
 15 אם נשא בדיעבד דומה מותר בה, ואם כבר שבשנו הברייתא והוספנו בה
 16 שמדובר בדיעבד, תני נמי - אפשר גם להוסיף שאם נשא בת דומה
 17 מותר.
 18 ופוסקת הגמרא, והלכתא, ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה, כרבי
 19 יוחנן, דתני רב תחליפא בר מערבא - שהיה מארץ ישראל, קמיה דרבי
 20 אבהו, איש שהיא מונה, בניה בשרין ולא חוששים שמו אינם מבעלה
 21 ודם ממוזר, כיון שחזקה שרוב בעילות אחר הבעל. לכן עדיף לישא
 22 בת דומה, כיון שהיא כשרה, ותהיה תחתיו בחזקת היתר, מאשר לישא
 23 דומה עצמה שמחטיאה אותו שחי עמה באיסור כיון שמונה עם אחרים
 24 מרצונה.
 25 שואלת הגמרא, בעי רב עמרם, הכלל שאמרנו שרוב בעילות אחר
 26 הבעל, ואשה מונה בניה כשרים, מה הדין באשה שהיתה פרוצה ביותר,
 27 שיש לחשוש שרוב בעילותיה אינן על ידי בעלה אלא מאחרים, מהו,
 28 האם בניה כשרים. ומבארת הגמרא, אליבא דמאן דאמר אין אשה
 29 מתעברת אלא סמוך לווסתה - שהאשה מתעברת בדרך כלל יום אחד
 30 לפני שווסתה צריך להופיע, לא תיבעי לה - אין לנו שאלה, ופשט
 31 שבניה אינם כשרים, ולא ידע בה ולא מנמר לה - שהרי בעלה לא יכול
 32 לדעת מתי יגיע ווסתה כדי לשמרה ביום שלפני כן שלא תונה עם אחרים
 33 כדי שלא תתעבר. כי תיבעי לה - אמנם יש לנו שאלה אליבא דמאן
 34 דאמר אין אשה מתעברת אלא סמוך למבילתה - לפי הדעה החולקת,
 35 וסוברת שהאשה מתעברת בדרך כלל בלי טבילתה או למחרת, נסתפקו
 36 מאי, האם בין ידוע בה בעלה מתי ליל טבילתה, נמורי מנמר לה -
 37 הוא שמר אותה ביום יומיים שאחר הטבילה שלא תונה כדי שלא

המשך ביאור למסכת מנחות ליום רביעי עמ' ב

7 קודם קצירת העומר, אבל אם השרישו לאחר קצירתו, אף
 8 שהשרישו קודם הבאתו, אין הם ניתרים באכילה עד העומר של
 9 השנה הבאה.
 10 הגמרא מבררת מנין יודעים שהעומר מתיר את הנשרש מקודם לכן:
 11 אמר ליה רבי אלעזר

1 היא נאמר, שבה שנינו, שאם השרישו הזרעים קודם לעומר
 2 העומר מתירין, ועל דין זה נחלק, מאי היא כוונת דברי המשנה
 3 שהשרישו קודם לעומר. רבי יונה אמר, כוונת המשנה היא
 4 שהעומר מתיר את כל הזרעים שהשרישו קודם הכאת העומר,
 5 אפילו אם עדיין לא השרישו בשעת קצירתו. רבי יוסי בר זבדא
 6 אומר, כוונת המשנה היא שהעומר מתיר רק את אלו שהשרישו